



Bericht uit Saamaka

Columnist: Menno Marrenga

Gepubliceerd in De Ware Tijd 26/10/2005

Rijstoogst

Ik vraag haar hoeveel rijst er van haar kostgrond komt, maar dat weet zij niet. Buurvrouw denkt niet in getallen. Daarom probeer ik er met potlood en papier bij te zijn als zij de rijst binnenhaalt. Maar buurvrouw plant wel zes verschillende rijstsoorten, allemaal op dat ene kostgrondje van haar. De ene soort doet het beter op de helling, de andere gaat niet dood als het erg droog wordt en zo is er altijd wat om te eten. Al die rijstsoorten zijn niet tegelijk rijp en het oogstseizoen duurt een of twee maanden. Niemand weet hoeveel rijst er in totaal geoogst wordt. Buurvrouws rijsthuisje meet anderhalf bij anderhalf; er passen hooguit vijf vaten rijst (in de halm, dus nog niet gepeld) in. Ik heb een aantal vrouwen ondervraagd en kom op een of twee zakken gepelde rijst per seizoen.

Kanel rekende me eens voor hoeveel werk daaraan vooraf gaat: drie tot zes dagen ondergroei kappen, anderhalve dag met de kettingzaag bomen kappen, en dan nog vier dagen met de tjap werken voor de kostgrond bouwrijp is. Tel daarbij de benzine voor de kettingzaag, en de milieuschade. En dat allemaal voor een zak rijst van twintig Surinaamse dollar. Misschien zit ik een factor tien fout, maar zelfs al is het een factor honderd – er is maar één conclusie mogelijk: rijst verbouwen in Saamaka loont niet.

Rijst groeit goed op zompige, vette klei: denk aan Nickerie. Rijst houdt niet van de goed gedraineerde, uitgeloopte dunne zandbodems in het heuvelland van Saamaka. Natuurlijk kan je rijst planten in Saamaka, drooglandrijst. Alles kan. Maar de rijst uit Saamaka kan niet concurreren met die uit Nickerie. Nu niet. Ook niet als men heel Saamaka vol zet met rijstpelmolens en tractoren om de bosgrond helemaal tot modder om te ploegen: de productie moet een factor honderd omhoog om te kunnen concurreren met rijst uit Nickerie voor 20 Surinaamse dollar per zak, en dat lukt nooit. Rijst planten is een doodlopend spoor in Saamaka.

Ook aan Ajeki vroeg ik hoeveel rijst zij dit jaar geoogst had, en Ajeki antwoordde dat zij dit jaar geen rijst meer heeft geplant.

"Waarom niet?"

"De kinderen willen geen rijst meer stampen."

Inderdaad, nu Ajeki het zegt, ik heb al lang niet meer in de vroege ochtenduren het doffe geplof gehoord van de rijststampers in het rijstblok.

"Waarom niet?"

"Er is een rijstpelmolen op Kaajapaati. En als er een rijstpelmolen is op Kaajapaati, dan hoeven ze toch geen rijst meer te stampen. Maar de rijstpelmolen op Kaajapaati is kapot, al jaren lang."

"Wordt die niet gerepareerd?"

"De mensen van Kaajapaati zeggen dat jij dat moet doen."

"O. Hebben ze geld om er voor te betalen?"

"Nee."

"Dan wordt die niet gerepareerd. Is er geen andere rijstpelmolen?"

"Er is er ook een op Tutubuka. Maar die is veel te duur. Want die is niet door een hulporganisatie gekocht en je moet geld sparen voor als er iets kapot gaat. Maar we zijn nu gewend aan de prijs van Kaajapaati, dus gaat niemand zijn rijst pellen op Tutubuka. Daarom plant ik geen rijst meer. Ik plant pinda."

Prima, denk ik. Dat is vooruitgang. Maloni zegt: "Het is heel raar hier in Saamaka. Als Lanti ons eenmaal met iets geholpen heeft, willen we dat Lanti ons altijd blijft helpen. En als ze dat dan niet doen, dan zijn we gezonken. Nu kunnen we al geen rijst meer planten." Prima, denk ik. Zo doen de hulporganisaties wat nuttigs. De rijstteelt in Saamaka wordt kapot gestimuleerd. Ik hoop dat zij zich niet met de pindateelt gaan bemoeien.-.